

Cô Giáo Sinh Vật

" Trọng thầy mới được làm thầy "

Câu tục ngữ này in vào đầu tôi từ lúc nào tôi không nhớ, nhưng suốt cuộc đời đi học của tôi, tôi luôn yêu quý kính trọng các cô các thầy. Tôi còn nhớ mãi hình ảnh của từng thầy cô cho đến ngày hôm nay, dù đã bước vào tuổi lục tuần. Còn mong được làm thầy thì mãi đến năm bắt đầu vào lớp đệ nhị mới được thể hiện rõ, khi tôi mười sáu tuổi.

Những năm Tiểu học, ở tuổi thơ bé tôi chỉ biết yêu quý các cô giáo của tôi lắm lắm mà thôi. Từ cô giáo đầu đời là cô Khương; đến cô Âu, cô Sử, cô Lan, cô Bích San; tôi đều nhớ rõ từng kỷ niệm với mỗi cô của từng năm học, nhưng trong đầu óc bé thơ của tôi chưa có một ý niệm nào về nghề dạy học hay mơ lớn lên sẽ làm cô giáo cả.

Tôi kể một kỷ niệm với cô Khương, cô giáo đầu đời, để các em tưởng tượng được là tôi yêu cô giáo của tôi đến ngàn nào. Ngày phát phần thưởng cuối năm, chỉ có hạng nhất và nhì được phát tại rạp hát Nhật Tháp (Tuy Hòa Phú Yên), tôi học hạng nhì được lãnh phần thưởng Ưu hạng. Lúc xướng danh cô Khương dắt lên bục lãnh, ôm gói phần thưởng giấy bóng kính vàng vừa nặng vừa che cả mặt, mới sáu bảy tuổi chưa biết hãnh diện là gì nhưng chắc Bó ngồi dưới hàng quan khách vui lắm. Cô Khương vuốt tóc tôi "Em giỏi lắm, sang năm lên lớp rồi, không còn học với cô nữa hãy tiếp tục cố gắng nhé em...". Chỉ nghe ... không còn học với cô nữa... là tôi buông tay bỏ đánh "bịch" gói phần thưởng xuống đất, ôm cô Khương méo máo "Em không muốn lên lớp, em chỉ muốn học với cô thôi", lúc ấy tôi chỉ sợ xa cô. Cả rạp cười ồ, cô quýnh quýnh "em học giỏi phải lên lớp làm sao ở lại lớp với cô được". Tôi càng ôm chặt cô hơn và khóc thành tiếng nức nở, bố tôi phải lên đỡ dành mãi tôi mới từ từ buông cô ra phụng phịu xuống chỗ ngồi chẳng thiết tha gì đến gói phần thưởng to đùng kia!

Lên đến trung học đệ nhất cấp, vào đệ thất tôi mới mười một tuổi, phải mặc áo dài thật là vướng víu cho cái tuổi còn leo trèo nghịch ngợm như tôi, quả cau nho nhỏ còn chưa có lấy gì mà làm vốn cho tà áo dài duyên dáng! Năm con nhỏ "rau muống" họp thành "ngũ quỷ" nghịch như quỷ nhưng vào lớp thì cũng ngoan ngoãn chăm chỉ vì rất yêu quý và kính trọng các thầy cô giáo của mình.

Tôi rất thích cô Hoa dạy Việt Văn đệ thất, cô giảng bài thật điệu nghệ pha một chút kiêu kỳ, tôi được cô giao cho việc lập lại lời cô những lần viết chính tả vì cô bảo giọng bắc phát âm đúng hơn. Tôi kính phục cô Xuân Hoa dạy Anh văn rất giỏi cùng những câu chuyện cô kể lúc cô còn ở bên Anh Quốc. Tôi mến cô Sáng vì sự dịu dàng nhỏ nhẹ kiên nhẫn mỗi khi phải giảng lại cho học sinh chưa hiểu, hay mỗi lúc dạy múa cho chúng tôi những màn văn nghệ cuối năm. Tôi nể nét nghiêm trang rất nề nếp của cô Hạnh. Tôi yêu quý nét đơn giản trong sáng với mái tóc dày đen bóng của cô Quy.... Hình ảnh mỗi cô tôi còn nhớ như in cho đến bây giờ, chưa bao giờ phai nhạt. Tuổi mười lăm, bước lên trung học đệ nhị cấp vào lớp đệ tam, không biết là chúng tôi may mắn hay chỉ là cảm giác của riêng tôi, chúng tôi được học với những thầy cô thật giỏi và tận tâm. Thầy Nguyễn Khắc Sỹ đáng to lớn, giọng sang sảng giảng toán rất dễ hiểu khiến kẻ không giỏi toán như tôi cũng thành khá. Thầy Phạm Hồng Hải dạy Lý Hóa vừa là giáo sư hướng dẫn, còn rất trẻ nên rất vui tính và tận tâm. Thầy Phước Quang đáng hơi mập vừa hơi lùn nhưng giảng Văn hấp dẫn hết chỗ chê. Thầy Lân vừa nhỏ người vừa nhỏ tiếng và rất hiền, ấy thế mà không làm chúng tôi chán dù môn Sử Địa chẳng mấy gì hấp dẫn lắm. Thầy Hoàng Ảnh dạy môn Vạn Vật học về nham thạch phún xuất, đất đá cấu tạo vỏ địa cầu thật khô khan nhưng Thầy chẳng khô khan chút nào. Thầy Ngân dạy Anh văn với giọng đọc rất hay...

Lên lớp Đệ nhị, lớp tôi may mắn được học lại Văn với thầy Phước Quang. Thầy Hải vẫn tiếp tục hướng dẫn và dạy Lý Hóa. Môn toán chúng tôi được học với cô Thanh Tú còn rất trẻ và xinh xắn (cô là bạn cùng thời đại học với cô Cao Thị Tuyết dạy môn Lý của TQT). Sử Địa với thầy Nguyễn Hà Trị, thầy làm cho môn Sử Địa đầy sinh khí. Nhưng thần tượng của tôi năm ấy là cô Nguyễn Thị Tuyết dạy Vạn Vật, cô nhỏ người nước da bánh mật thật mịn màng, thêm cái giọng miền Nam thật trong trẻo khiến cô có duyên vô cùng, cô vừa giảng vừa vẽ thật rõ ràng hấp dẫn: những biểu bì, sube, lục lạp, quang tổng hợp, chu trình Krebs... như in trong đầu sau giờ học, về nhà chẳng phải vất vả học bài, tuần sau vào lớp trả bài hay làm bài thi lục cá nguyệt là cứ thế tuôn ra

vanh vách, chưa bao giờ tôi bị dưới 18 điểm, dĩ nhiên là tôi luôn đứng nhất lớp môn của cô. Kể từ năm 16 tuổi ấy tôi bắt đầu mơ thành cô giáo, mà phải là cô giáo Vạn Vật cơ.

Sau cái Tết Mậu Thân, tôi chuyển về trường nữ Lê Văn Duyệt, như một duyên tình cờ, cả ba thầy cô mà tôi kính mến cùng được đổi về Sài Gòn. Thầy Nguyễn Khắc Sĩ về làm Hiệu Trưởng trường trung học ở khu Cư xá Đô Thành, Bàn cờ. Thầy Phạm Hồng Hải về dạy trường Sư Phạm Kiều Mẫu Thủ Đức. Cô Tuyết của tôi về ngay trường Lê Văn Duyệt nơi tôi mới vừa được chuyển trường, thật là một điều không ngờ! Tôi hơi buồn là tôi vào lớp Đệ nhất A2 thì cô lại dạy A3 A4 (dạy lớp cô Thu Hà), tuy không còn được học với cô nhưng còn được an ủi là vẫn còn nhìn thấy cô, mỗi lần gặp cô là vẫn được nghe giọng khuyến khích trong trẻo của cô, cái mộng trở thành cô giáo Vạn Vật vẫn còn ấp ủ trong lòng.

Với cái mộng cô giáo Vạn Vật, xong tú tài hai là tôi ghi danh vào ngay Đại học Khoa Học, chứng chỉ dự bị SPCN. Tuy không phải thi tuyển nhưng SPCN cùng với MPC, MGP là cái máy chém khủng khiếp của sinh viên chứng chỉ dự bị thời đó. Ghi danh mỗi chứng chỉ trên ngàn sinh viên nhưng mỗi năm chỉ có hơn trăm là xong cả viết, thực tập lẫn vấn đáp; phần quyết chí học tiếp thì một hai năm sau mới xong; phần nản chí bỏ qua trường khác hoặc vào Quân Trường hay lên xe hoa cho nhẹ gánh sách đèn.

Vào đến SPCN, hình ảnh cô Tuyết chưa phai mờ nhưng giáo sư Tiến sĩ Hải Dương Học Bùi Thị Lạng vừa ở Mỹ về đã thay thế ngôi thần tượng. Nhờ động lực này mà tôi vui đầu chăm chỉ thoát máy chém dễ dàng ngay năm đầu, năm sau ghi ngay hai chứng chỉ Động Vật đậu ngon ơ và được nhận vào làm giảng-nghiệm-viên bán thời gian tại phòng TP Động Vật Đại Học Khoa học khi tôi bắt đầu năm thứ ba, vừa làm vừa học tiếp. Một may mắn không ngờ nữa, người bạn gái của anh tôi đang vất vả học Luật rủ tôi tham dự tuyển Trình Dược Viên (visiteuse médicale) của một dược phòng đang cần Trình Dược viên. Tôi nộp đơn chơi chơi, không một chút mong muốn hay lo lắng gì nên khi vào phỏng vấn có lẽ thấy tôi bình tĩnh, lanh lẹ, có kiến thức hóa sinh, lại cũng dễ nhìn nên tôi được nhận làm việc ngay tức thì, vượt qua cả bao nhiêu đơn xin tuyển. Trình Dược Viên, một nghề lương rất cao, không chiếm nhiều thời giờ, mỗi tuần đến dược phòng một hai lần để nhận thuốc mẫu và nghe giảng một ít về thuốc mới, sau đó là tùy mình muốn đi làm giờ nào cũng được thường là sau 5 giờ chiều các phòng mạch mở cửa; một nghề lý tưởng cho phụ nữ, cả dược sĩ lẫn sinh viên đều ao ước, thế mà nó đến với tôi dễ như trò đùa. Từ đó, vừa đi học vừa làm hai việc. Ban ngày tôi vừa học vừa làm phụ giảng phòng thí nghiệm ĐHKH, sau khi đi học về, mỗi chiều tà tà cưỡi xe gắn máy Honda PC đi giới thiệu thuốc cho các phòng mạch, cái mộng trở thành cô giáo bị quên lãng vì cái nghề Trình Dược dễ dàng mà cao quý này. Tôi rất vui vì có một việc làm tốt kiếm tiền giúp gia đình khi còn rất trẻ, khi mới vừa hai mươi tuổi.

Năm 1975, tất cả mọi dược phòng bị đóng cửa hoặc bị nhà nước tịch thu, nghề Trình Dược không còn, Nghiệm-chế bán-thời cũng bị vắng khỏi đại học. Bộ giáo dục chính quyền mới bỏ tôi về dạy tại trường trung học Cửu Thế, một tư thục cũ được nhà nước công lập hóa ở đường Kỳ Đồng-Sài Gòn. Cái Nghiệp mơ ước từ thuở trung học được thực hiện trở về, bấy giờ tôi là đồng nghiệp với cô Tuyết của tôi, thỉnh thoảng tôi còn được gặp cô mỗi khi cùng dự những khóa tu nghiệp chuyên môn Sinh Vật theo đường lối mới XHCN. Khi về trường Cửu Thế (75-76), tôi còn trẻ lắm, chỉ có tôi và Cha Lãm bao môn sinh vật tất cả các lớp cấp ba, tên gọi mới của đệ nhị cấp khi xưa. Cha Lãm là hiệu trưởng cũ bị ngưng chức, nhưng Cha vẫn được cho phép tiếp tục giảng dạy. Cha tâm tình nỗi khó khăn trần trụi của một Linh Mục với học thuyết Tiến hóa Darwin theo cái nhìn của XHCN, trái ngược với hình ảnh cao quý của Giáo Hội Công Giáo. Cha thuyết phục tôi dạy tất cả các lớp 12 cả ban sinh lẫn ban toán (chương trình mới với thuyết tiến hóa Darwin khi thành người, thay cho chương trình cũ học về cơ thể học di truyền) để cha yên tâm dạy các lớp 11D (về cơ thể di truyền) và 10D (sinh lý thực vật). Thế là vì thông cảm với nỗi khó khăn của một Linh Mục mà tôi phải hy sinh nhường hai môn tủ của tôi cho Cha Lãm, còn tôi đành phải mỗi tối ngồi học bài theo cái nhìn mới để rồi hôm sau có thể trả bài trôi chảy cho những cô cậu học trò lớn tổng ngồng mà kém kỹ luật của tôi !!!

Từ nhỏ tôi quen với tinh thần kỷ luật của những trường Công Lập, kính trọng thầy cô dù thầy cô còn rất trẻ. Tôi hơi ngỡ ngàng với kỷ luật của trường tư mới được công lập hóa. Tôi cũng không thể ngờ những học sinh ở những trường tư thục cũ có thể lớn đến như vậy; nam sinh lớp 12 có nhiều em đã 20, bằng tuổi tôi khi đã năm thứ ba đại học, nữ sinh có những em suýt soát tuổi tôi,

vì thế nên tôi thường bị trêu chọc và bị tỏ thái độ bất kính. Trước trách nhiệm với lớp 12 thi tốt nghiệp Phổ Thông, tôi cố gắng khổ sở với chương trình trái què và những học sinh vừa lớn vừa cứng đầu không chịu học, tôi ngày thơ "lên mặt" dạy đời: "Các em phải lo học không thì cuối năm thi rớt..." Được đáp trả : "học làm gì cô, đậu mà làm gì cô, trước sau rồi cũng đi Kinh Tế Mới hay đi nghĩa vụ quân sự mà thôi". Một lần tôi gọi một nam sinh lên trả bài, cậu ta cứ đứng im ngó thẳng vào mặt tôi như thách thức, không thuộc bài mà còn kên kên... Chưa hiểu nỗi hoang mang bất cần của những học sinh không biết tương lai mình đi về đâu, tôi cao giọng trách: "Lớp thi cử mà học hành lười biếng như em thì làm sao tốt nghiệp?". Em đỏ mặt sừng sộ : "Tui đâu có cần cô dạy đời, hông biết cô lớn hơn tui được bao nhiêu mà phách lối lên mặt quá". Từ thuở cấp sách đi học tới giờ chưa hề gặp một trường hợp khiếm nhã với thầy cô như thế, tôi như chín cả người, ráng gượng dạy cho xong giờ. Về phòng giáo sư gặp ba đàn anh tổ Khoa học tự nhiên, nước mắt lưng tròng kể lể nỗi chán chường của nghề thầy giáo mà khi xưa tôi hằng mơ ước! Các thầy Tiên thầy Hồng đã dạy học lâu năm hiểu biết từng trải nhiều, khuyên tôi đừng buồn cứ giả lơ coi như không có chuyện gì ; riêng thầy Phúc nóng giận hỏi tên em đó và đã cho em một bài học: " Em biết cô không lớn hơn em bao nhiêu mà người ta dạy được em, em không biết xấu hổ hay sao mà còn dám hỗn hào nữa..." Chắc em đó hận tôi lắm, riêng tôi thì lúc đó muốn bỏ nghề dạy học để trở thành "mất dạy" thôi. Không đi dạy học thì biết làm gì lúc bấy giờ? Gạo đâu ra mà sống ? Nhu yếu phẩm, thịt cá đường... được cấp theo tiêu chuẩn nhân viên nhà nước lấy đâu ra mà ăn mà dùng? Bỏ nghề chỉ còn cách ra chợ trời, tôi không có khả năng buôn bán này. Tôi không ngờ cái "nghịệp" dạy học của tôi nó oái oăm đến thế. Đang chán nản phân vân giữa bỏ nghề hay tiếp tục, thì nghe tin trường Cửu Thế giải thể cấp 3, tôi có chút hy vọng được chuyển về một trường khá hơn, có kỷ luật hơn.

Thật may mắn Trời thương, niên khóa 76-77 tôi cùng thầy Hồng thầy Hạnh được chuyển về trường cấp 3 Trần Quốc Tuấn (Lasan Đức Minh cũ). Trần Quốc Tuấn là trường Dòng của các Frère La San ở đường Hiền Vương, được sát nhập với trường Thiên Phước trên đường Hai Bà Trưng của các Soeur, cùng một số ít học sinh từ các trường công lập cũ như Trần Văn Ơn, Võ Trường Toản... nhập lại, nên học sinh thật kỷ luật và nề nếp. Các em thật ngoan và học thật giỏi, đa số là gia đình khá giả nên cứ vượt biên dần. Được bao thầu hết các lớp 10 ban sinh vật (chương trình đệ nhị cũ), tôi như cá gặp nước vẫy vùng, mùa may vẽ vời với quá trình quang tổng hợp, hô hấp, chu trình Krebs, sube biểu bì lục lạp... Năm sau lên lớp 11 theo học trò (chương trình đệ nhất xưa), tiếp tục thao thao với tim- phổi- ruột- gan- não- thận, định luật di truyền Mendel... và dừng lại ở đấy để không bao giờ phải hát lại bài "Vườn biển thành Người" nữa.

Nhìn những tà áo dài hồng của nữ sinh Thiên Phước, những chiếc áo chemise trắng quần dài xanh của nam sinh La San, Võ Trường Toản... rất kỷ luật ngoan ngoãn chăm chỉ học hành, nhớ lại mơ ước thời đi học, tôi thật sự cảm động và yêu cái Nghề giáo Sinh Vật nơi ngôi trường Trần Quốc Tuấn này quá!

Lịch sử tái diễn, các em nhất là các lớp ban sinh, học rất chăm và giỏi, gọi trả bài thuộc vanh vách, làm bài kiểm thi chẳng bao giờ quay cốp mà điểm rất cao, tôi biết các em thương tôi nên thích môn Sinh Vật mới có kết quả như vậy, còn hạnh phúc nào hơn cho người thầy giáo? Một hôm, có em nữ sinh đáng người nhỏ bé với đôi mắt tròn to thất bím tóc lớp 10D3 niên khóa 76-77 (một trong nhóm Xi-trum của Diễm Hồng Thanh Lịch), em lại gần nắm lấy tay tôi kéo tôi đến nơi dựng chiếc xe đạp của tôi, khẽ nhắc chiếc nón lá úp trên giỏ xe, em cầm bó hoa nhỏ đã để sẵn tự bao giờ đặt vào tay tôi thỏ thẻ... "Cô ơi, mai một lớn lên em muốn làm cô giáo Sinh Vật như cô ". Hạnh phúc vỡ òa! em là hình ảnh của tôi năm đệ nhị, còn tôi là hình ảnh cô Tuyết xa xưa ! Không biết bây giờ em có là cô giáo Sinh Vật? hay dòng đời đưa em phải đi ngã khác? Tôi rất mong gặp lại em lắm lắm!

Những năm dạy sinh vật ở Trần Quốc Tuấn đánh dấu một giai đoạn đẹp trong đời (dù bị sống trong hoàn cảnh khó khăn nhất), để hơn ba mươi năm sau tưởng chừng như mất hút thì nay được gặp lại những học sinh chí nghĩa chí tình Trần Quốc Tuấn ngày xưa dù tuổi các em cũng đã hoặc sắp ngũ tuần... tôi thật cảm động và trân trọng tình cảm mà các em dành cho tôi sau hơn 30 năm, cuộc đời sao có những màu nhiệm đặc ân cho tôi đến thế! Chỉ tiếc là cô Tuyết của tôi, khi biết tin cô cũng là ngày nghe tin cô đã ra đi về bên kia cõi tạm này !!! *

Chiêu Uyên

* Bài này tôi viết cho những học sinh Trần quốc Tuấn và đặc biệt để tưởng nhớ cô Nguyễn Thị Tuyết, giáo sư Vạn Vật Trung Học Công Lập Tây Ninh và Lê Văn Duyệt vừa qua đời tại Mỹ.